

تعاریف مفاهیم سه گانه :

- 1- **ضرورت:** محمول قضایا برای موضوعشان ضروری است. مثل: عدد 4 زوج است.
مثلث 3 زاویه دارد.
اسب جاندار است.
- 2- **امکان:** محمول قضایا برای موضوعشان ضروری نیست بلکه ممکن است، و هم می تواند این محمول را بپذیرند هم نپذیرند. مثل: 1- دیوار خانه ی ما سفید است.
2- خربزه میوه شیرین است
3- هوای جنوب گرم است
- 3- **امتناع:** برقراری ارتباط میان موضوع و محمول غیرممکن است یعنی محال و ممتنع است.
مثل: 1- عدد 8 فرد است.
2- تعداد موجودات روی زمین بی نهایت است.
3- مثلث دایره است.

دیدگاه ابن سینا درباره ممکن الوجود بودن اشیا :

وقتی به ذات و ماهیات اشیا نگاه میکنیم میبینیم میان این ماهیات و وجود یک رابطه ی امکانی برقرار است. یعنی ذات و ماهیت اشیا:

1) به گونه ای نیست که حتما باید باشد.

2) به گونه ای هم نیست که بودن آنها محال باشد.

3) این اشیا می توانند باشند یا نباشند.

به تعبیر دیگر این اشیا ممکن الوجودند.

سوال:

اگر اشیا ذاتا نسبت به وجود حالت امکان دارند چگونه از حالت امکان خارج شده و موجود شده اند؟
به عبارت دیگر چرا موجود شدن برای این ماهیات «ضرورت» پیدا کرده است؟

پاسخ:

درست است که رابطه ی میان «وجود» و «اشیا» یک رابطه ی امکانی است. اما اگر اشیا موجود شد معلوم میشود که رابطه ضرورت میان وجود و شی برقرار شده است یعنی وجود برای شی ضرورت پیدا کرده است.

سوال:

چه عاملی باعث میشود انسان، گیاه، حیوان و سایر اشیا که نسبت به وجود رابطه ی امکانی از این رابطه خارج شوند و وجود برای آنها ضروری شود؟

پاسخ ابن سینا:

- 1) درست است نمیشود که چیزی ذاتا نسبت به وجود حالت امکانی داشته باشد و ممکن الوجود باشد و خود به خود از حالت امکان خارج شود و وجود برایش ضروری گردد و موجود شود.
- 2) این اشیا ذاتا ممکن الوجودند، تا واجب نشوند، موجود نمیشوند چون ماهیتا واجب الوجود نیستند، عاملی دیگر این ماهیات را واجب الوجود کرده و به آنها وجود بخشیده.
- 3) بین همه ی ماهیاتی که موجودند مثل خود شما به واسطه عامل دیگر واجب الوجود شده است و به عبارتی دیگر ماهیاتی که موجود شده اند دیگر ممکن الوجود نیستند و واجب الوجود بالغیر هستند.